

هستم و می بینم هنوز بودجه ها نیامده هر چند این بودجه هائی را که از امسال در آن صحبت است میشود لایحه تفریح بودجه گفت مثلا بودجه عدلیه که کارش را تمام کرده ایم و یک رأی آخری لازم دارد تا تکلیفش معلوم شود ، اگر بهمان ترتیب سابق باشد باید فردا جزء کارهای بودجه باشد و بنده تقاضا میکنم اگر آقایان موافق باشند بقیه بودجه عدلیه جز دستور شود که لاقول این قسمت بودجه تمام شده .

مسئله دیگری هم هست که از کمیسیون خارجه گذشته و آن مسئله معاهده مصر است که اگر کارش تمام شود تجار از بابت فشار تنباکو که در زحمتشان افکنده خلاص میشوند و گمان نمیکنم آقایان اشکال داشته باشند مثلا همیقدر باید رسمیت پیدا کند که بیاید به مجلس و بنده تقاضا میکنم چون مسئله اقتصادی است جز دستور شود (صحیح است)

نایب رئیس - چون مخالفی نیست جزء دستور می شود .

آقای تدین

(اجازه)

تدین - عرایض بنده گفته شد نایب رئیس - آقای مساوات

(اجازه)

آقا سید محمد رضا مساوات - بنده خواستم عرض کنم آقایان خوبست بین پارلمان و اطاق تنفس فرق بگذارند بعضی مذاکرات اینجا میشود که هیچ مناسبت با پارلمان ندارد و بمزاج نزدیکتر است بنده معتقد باین نوع مباحثات در مجلس نیستم و خواهش می کنم بعضی عبارات که این جا گفته میشود نه جراید درج کنند نه تند نویسان

(مجلس سریع بعد از ظهر بانجام رسید)

رئیس مجلس مؤتمن الملک

جلسه ۲۰۵۵

صورت مشروح مجلس یوم چهارشنبه نوزدهم جدی ۱۳۰۱ مطابق بیست و دوم جمادی الاولی ۱۳۴۱ مجلس تقریباً دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مدرس نایب رئیس تشکیل گردید

(صورت جلسه یوم سه شنبه هیجدهم

جدی را آقای امیر ناصر

قرائت نمودند)

نایب رئیس - آقای حائری زاده در صورت جلسه فرمایشی دارید

حائری زاده - خیر در دستور عرض داشتم .

نایب رئیس - آقای شیخ الاسلام (اجازه)

شیخ الاسلام - در صورت مجلس نوشته شده است که من گفته ام قیمت عادلانه در صورتی

بنده عرض نکردم عادلانه عرض کردم اگر لفظ عادلانه نوشته شود بهتر است و در صورت مجلس لفظ عادلانه نوشته اند و عادلانه باعادلانه فرق دارد .

عادلانه نرخ روز است و عادلانه این است که رعایت حقوق ذوی الحقوق بشود و رضایت صاحب حق بعمل آید

نایب رئیس - اصلاح می شود دیگر ایرادی نیست ؟ چون عده برای رأی گرفتن در صورت مجلس کافی نیست عجلتاً داخل دستور میشویم تا عده کافی بشود

آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده - بودجه عدلیه چیزی نمانده است تمام شود تقاضا میکنم در دستور مقدم شود.

نایب رئیس - آقای ارباب کیخسرو

(اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده راجع بدستور عرض ندارم. در آخر جلسه گذشته میخواستم عرض بکنم ولی متأسفانه می بینم یکی دو جلسه است که در آخر وقت نمیشود صحبت کرد در روزنامه ایران شرحی راجع بخروج مسکوکات از ایران نوشته شده است و بنده خیلی میل دارم دولت وقت قوانین موضوعه مجلس را شوخی تصور نکند و بداند که قانون حتماً اجرا شود.

البته قوانینی که در مجلس وضع میشود برای جاوگیری ازردهای بی درمائی است که همیشه مملکت را ناخوش و مریض داشته است . در روزنامه ایران نوشته است که مقدار زیادی مسکوکات از سرحد خارج کرده اند بوزارت خارجه خبر دادند وزارت خارجه هم بوزارت داخله خبر داد وزارت مالیه هم با اداره گمرک رجوع کرد اداره گمرک گفته است ما نتوانستیم جلو گیری کنیم.

من خیلی تعجب میکنم این اشخاص چه کسانی بوده اند که پول را از سرحد خارج کرده اند؟ اگر تبعه داخله هستند چرا دولت درصدد جلو گیری بر نمی آید اگر تبعه خارجه هستند می خواهند بزور مسکوک را از ایران خارج کنند دولت باید اقدامات جدی تری در این باب بکند. من نمی دانم دولت این مسئله را بچه نحو تلقی می کند .

بنده استدعا میکنم از طرف مجلس جداً بدولت تذکر داده شود. قانونی را که بآن فوریت مجلس وضع کرد در اجرای آن مسامحه نکند. یکوقت خبردار میشویم که دیگر از طلا و نقره چیزی در مملکت ما باقی نمانده است

نایب رئیس - چون عده کافی است و مخالفی در صورت جلسه نیست صورت مجلس بایک تبصره اصلاح آقای شیخ الاسلام تصویب شد. راجع فرمایش آقای ارباب هم اگر تا

آخر جلسه هیئت دولت بمجلس نیامدند به دولت نوشته خواهد شد و اگر آمدند که باحضور ایشان مجدداً در این مسئله مذاکره خواهد شد

ارباب کیخسرو - مقصود بنده این بود که بدولت اکیداً نوشته شود

نایب رئیس - آقای سهام السلطان در دستور فرمایش دارید ؟

سهام السلطان - بلی

نایب رئیس - بفرمائید

سهام السلطان - چون شاهزاده نصره الدوله مخبر کمیسیون بودجه کسالت دارند آنماده راجع ببودجه عدلیه که باید حاضر شود هنوز حاضر نشده است وقتی که حاضر شد جزء دستور شود

نایب رئیس - آقای عماد الملک

(اجازه)

عماد الملک - چون قرارداد ایران و مصر مختصر است تقاضا می کنم جزء اول دستور شود .

نایب رئیس - اول دستور را میخوانم . ابتدا شور در بقیه مذاکرات ماده سیزدهم امتیاز نفت . دوم شور در لایحه گل سرخ . سوم بودجه وزارت عدلیه است که

گفتند حاضر نیست.

عماد الملک - بنده تقاضا میکنم لایحه گل سرخ جزء مقدم دستور شود

نایب رئیس - رأی میگیریم به تقاضای آقای عماد الملک. آقایانی که تصویب میکنند لایحه گل سرخ جزء اول دستور شود قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب آقای سدید الملک (اجازه)

سدید الملک در اینجا گاهی ذکر میشود که اگر دولت مخالفت کرد و قانونی را به موقع اجرا نگذاشت بدولت نوشته شود . بنده عرض میکنم چه نوشته ای است که قوتش از قانون بیشتر باشد

نایب رئیس - خوبست تحمل بفرمائید

تا آخر جلسه هیئت دولت هم که آمدند در این باب مذاکره شود. لایحه قرارداد تجارתי بین ایران و مصر مطرح است

(لایحه مزبور بشرح ذیل

قرائت شد)

کمیسیون خارجه لایحه ۲۵۳۹-۲۶۳۳ وزارت خارجه را راجع بانعقاد قرار داد تجارתי موقتی بوسیله مبادله مراسله بین مأمورین سیاسی ایران و با وزارت خارجه مصر را تحت مطالعه در آورده و ماده واحده ذیل را برای تصویب مجلس شورای ملی پیش نهاد می نماید

ماده واحده - مجلس شورای ملی به دولت اجازه میدهد که بوسیله مبادله مراسله بین نمایندگان سیاسی خود و وزارت امور خارجه مصر با دولت مصر قرار داد موقتی

تجارتی که مبنی ابرای حقوق دول کامله الوداد بطور معامله متقابله نسبت بمحصلات طرفین باشد با شرایط امکان الغای آن از طرفین که ششماه قبل از نسخ اعلام گردد منعقد نمایند

فیروز

نایب رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده باید خیلی خود را خوشوقت بدانم که در یک مجلسی هستم که در معاهده تجارתי بایک دولت اسلامی که استقلالش صورت داخلی و خارجی پیدا کرده است مذاکره میشود و لتی این ماده که دولت از مجلس اجازه خواسته است چیز مبهمی است

زیرا معامله متقابله راجع بمال التجاره است که از ایران بمصر و از مصر به ایران می آید و لازم بود توضیح داده شود که مال التجاره ایران که بمصر میرود چیست و مال التجاره مصر که بایران می آید چیست؟ که بنظر آقایان نمایندگان برسد و ببینند که آیا این معاهده بمصر فرایران تمام میشود یا خیر؟

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - چنانکه آقای حائری زاده فرمودند البته همه ما از این عهدنامه خوشوقتیم ولی اینکه فرمودند توضیح داده شود

البته تصدیق می فرمائید که مجلس در جزئیات داخل نمی شود فقط بمأمورین سیاسی خودش اجازه میدهد که با وزارت خارجه دولت دیگر در عقد معاهده وارد شود اساساً می گوید معامله ما با دولت طرف معامله متقابله است یعنی هر قسم آن دولت در خصوص تجارت با ما رفتار کرد ما هم با آنها رفتار خواهیم کرد

مثل يك دولت مستقل کامل الوادی دولت هم در تحت این اختیاری که مجلس باو داده است داخل میشود در جزئیات و حقوق ملت را حفظ می کند

شیخ الاسلام - بنده اخطار نظام

نامه دارم

نایب رئیس - بفرمائید

شیخ الاسلام - چون مطلب راجع بخارجه است باید مطالب را کتباً بدهند تصور میکنم مطابق ماده شصت و سوم نظام

نامه این ترتیب باشد

ماده ۶۳ - اصلاحاتی که در ضمن شور قانونی پیشنهاد می شود در صورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختیار آن را توضیح و استدلال می کند و فقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول توجه یا عدم قبول رأی میدهد در صورت قبول توجه آن اصلاح

کمیسیون فرستاده می شود
درباره این قبول اصلاحات نمیتوان
همان روزی که پیشنهاد شده است رأی
داد .

نایب رئیس - این موضوع با آن
موضوع خیلی فرق دارد
محمد هاشم میرزا
(اجازه)

محمد هاشم میرزا - حالا که مخبر
کمیسیون خارجه نیستند خوب است شاهزاده
سلیمان میرزا که رئیس کمیسیون خارجه
هستند توضیح بدهند که غرض ازدخول در
مذاکرات این عهدنامه است یا قصد اجازه
عهدنامه موقتی است و اگر قصد عهدنامه
موقتی است آیا مدت دارد یا خیر؟

سلیمان میرزا - البته آقایان تصدیق
خواهند فرمود در کمیسیون خارجه مطالبی
که راجع بدول خارجه است در بعضی مواقع
اوضاع اجازه نمیدهد که یک قرارداد های
قطعی یا بعضی ازدول برقرار کنند چون بعد
از جنگ بین المللی دنیا یک ترتیبات دیگری
پیدا کرد و بعضی دول کوچک پیدا شدند که
در شناختن و شناختن آنها خیلی حرفهاست
و نادولتی کامل برسمیت شناخته نشود نمیتوان
با آن دولت قرارداد قطعی بست

مثلاً راجع به تجارت تنباکو در مصر با
ترتیبی که در مصر راجع به تنباکو هست و
تجار ما که در مصر هستند دچار یک زحمات
فوق العاده هستند و تقریباً تجارت تنباکو
که یک قسمت عمده صادرات ما است بصفر
رسیده است و برای رفع این محظور دولت
ترتیبی را که در این لایحه پیشنهاد شده
است.

صلاح دانست که بهمین ترتیب معاهده
موقتی بسته شود و کمیسیون خارجه هم بدون
داخل شدن در این که دولت مصر چه حال
است.

همانطور که دولت پیشنهاد کرده بود
تصویب کرد که بهر نحو که در مصر با تجار ایرانی
فتار میشود در ایران هم با تجار مصری
همانطور رفتار شود و این ترتیب بیشتر به
صرفه ما است چون تجارت تنباکو به صرفه
ما تمام می شود و از این جهت این معاهده
باین ترتیب که میخوانم بسته شد؟

مجلس شورای ملی به دولت اجازه
میدهد که بوسیله مبادله مراسله بین نمایندگی
سیاسی خود و وزارت امور خارجه مصر با
دولت مصر قرارداد موقتی تجارتی که مبنی
بر اجرای حقوق دول کامله الوداد بطور
معامله متقابل نسبت به محصولات طرفین
باشد با شرایط امکان الغای آن از طرفین
کشش ما قبل از فسخ اعلام گردد منعقد
نماید .

کمیسیون خارجه تمام اطراف کار را
ملاحظه کرده است و دست دولت همیشه
باز است و میتواند آن را تغییر بدهد و

مدت لغو کردن آنهم چندان زیاد نیست
شش ماه قبل اطلاع می دهند بعد از شش
ماه الغاء میکنند و روی هم رفته این ماده
که پیشنهاد شده است ماده جامع الاطرافی
است

حاج میرزا محمد دولت آبادی - بنده
سؤالی داشتم
نایب رئیس - بفرمائید .

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی
بنده خواستم سؤال کنم بجه مناسب در این
ماده محصول نوشته اند .

اگر مال التجاره نوشته میشد بهتر از
محصول بود و باید طوری نوشته شود که
اعم باشد از محصول و غیر محصول که تجارت
قالی و سایر چیزها را هم شامل شود .

نایب رئیس - آقای ارباب کیخسرو
(اجازه)

ارباب کیخسرو - بنده دوسه سؤال
دارم اگر ممکن است شاهزاده سلیمان
میرزا توضیح بدهند و اگر محظوری دارند
بنده چندان مصر نیستم

اولاً در این لایحه نوشته شده است
معاملاتی که در مسائل تجارتی از طرفین
می شود مقابل خواهد بود با معاملاتی که با
دول کامله الوداد میشود آیا کمیسیون
خارجه از اوضاع مصر اطلاعاتی حاصل
کرده است و قوانین آنجا بجه ترتیب
است؟

زیرا در این جا نوشته شده است مثل
دول کامله الوداد ممکن است یک دولتی
تعرفه گمرکیش بطور عموم باشد و یک
دولتی تعرفه های جدا گانه داشته باشد

البته تصدیق میفرمائید اگر تعرفه
های جدا گانه داشته باشد مال التجاره ایران
دچار مشکلات خواهد شد .

بالاخره آیا کمیسیون خارجه اطلاعاتی
از داخله مصر دارند که مال التجاره ایران
دچار مشکلات نشود ؟

دوم اینکه در این ماده نوشته شده
است الغاء آن از طرفین . البته اگر بنده
بد فهمیده ام معذورم خواهید فرمود عقیده
بنده این است که مقصود از طرفین هر
یک از طرفین باشد و اگر مقصود همین است
خوب است توضیح داده شود که رفع اشکال
بشود .

سلیمان میرزا - همانطور که آقای ارباب
کیخسرو فرمودند مقصود از طرفین هر یک
از طرفین است و اما آنچه راجع به تعرفه
جدا گانه فرمودند بطوریکه کمیسیون
اطلاع کرده است در مصر تعرفه جدا گانه
نیست و نظر کمیسیون این بود .

قانون مؤثری که مخصوصاً راجع به
تنباکو هنوز در مصر برقرار است از بین
برود و این ماده مخصوصاً راجع به تنباکو
بیشتر منافع ما را حفظ می کند و در سایر
چیزها هم چندان تفاوتی ندارد
کازرونی - بنده هم سؤالی دارم

نایب رئیس - بفرمائید
کازرونی - ممکن است بفرمائید پس
از آنکه مواد معاهده نوشته شد و طرفین
آن را امضاء و قبول کردند آیا صورت آن
بمجلس خواهد آمد؟ یا خیر همین قدر که
اجازه دادند معامله تمام و قطع میشود؟
خوب این را بفرمائید .

سلیمان میرزا - گمان می کنم مواد
معاهده در کار نباشد فقط يك ماده است
که پس از تصویب مجلس امضاء و بهمین
ترتیب که خوانده شد رفتار میشود

ماداخل در قضایای خارجی حکومت
مصر نمی شویم و مخصوصاً در این ماده قید
شده است که هر يك از طرفین مایل باشند
این معاهده را لغو کنند شش ماه قبل به
اطلاع هم میرسانند و پس از شش ماه لغو
می کنند و این قید هم برای این است که اگر
ترتیبات رسمی در مصر پیدا شد وضع معاهده
را بتوانیم تغییر بدهم .

و روی هم رفته این ماده خیلی جامع
و تصور نمی کردم که تا این اندازه ها در
آن مذاکره شود .

نایب رئیس - آقای حاج مخبر
السلطنه

(اجازه)

حاج مخبر السلطنه - باتوضیحاتی
که شاهزاده سلیمان میرزا دادند و مذاکراتی
که در کمیسیون خارجه شده است شاید
جائز نباشد که دیگر سؤالی بشود ولی با
وجود اینها يك سؤالی بنظر من رسیده
است که نگازیرم سؤال کنم و آن این است
که تنباکو غیر از سایر مال التجاره ها است
در بعضی از ممالک کامله الوداد صدی
هفتاد و پنج و در بعضی جا ها صدی صد
گمرک میگیرند و مخصوصاً تنباکو از مملکت
ما به مصر خیلی زیاد میرود و مصریها هم
تنباکو ندارند که در مقابل بمانندند و ممکن
است آن ها صدی صد از تنباکو گمرک
بگیرند

و بگویند شما هم از تنباکو کوی ما که وارد
ایران می شود صدی صد گمرک بگیرید
یا ممکن است در بعضی از دول کامله الوداد
صدی هفتاد و پنج یا صدی پنجاه از تنباکو
گمرک بگیرند و مصریها هم مثل آنها همان
اندازه بگیرند و ما بگویند شما هم همانطور
باما معامله کنید
در صورتیکه تنباکو کوی ما خیلی زیاد به
مصر میرود و مصر تنباکوئی ندارد و شکایت
تجار هم برای این بود که آن تا کس های
زیاد را از مال التجاره آنها میگیرند

سلیمان میرزا - متأسفانه امروز بواسطه
حاضر نبودن مخبر کمیسیون و هیئت دولت
با وجود اینکه من با دولت مخالفم مجبور به
حسب وظیفه از طرف وزارت خارجه دفاع
کنم و چون این معاهده برای تجارت ایران
نافع است این وظیفه را فعلاً قبول کردم

اما آن مسئله را که فرمودند : اگر
تمام دنیا و آن دولی که با مصر طرف معامله
هستند و عنوان کامله الوداد را دارند بهر نحو
که دولت مصر از آنها گمرک دریافت میکند
آنها هم بهمین ترتیب با دولت مصر رفتار
می نمایند .

ما هم مثلاً راجع به تنباکو گمرک آن
ضرر نخواهیم کرد

زیرا هر قدر آنها از گمرک بگیرند
ما هم همان معامله را با آنها خواهیم نمود
بنابراین هر طور که برای همه است برای ما
هم مجری و معمول خواهد بود

نایب رئیس - رأی می گیریم بکفایت
مذاکرات آقایانی که کافی میدانید قیام
فرمائید

(اکثر قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد ماده واحده
مجدداً قرائت میشود

(بمضمون سابق قرائت شد)

نایب رئیس - پیشنهادات قرائت
می شود .

(پیشنهاد آقای ارباب کیخسرو
بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم در ماده واحده
قرارداد با مصر عبارت بعد از (با شرط امکان
الغای آن) افزوده شود (از هر يك از
طرفین)

کیخسرو

آقا سید فاضل - بنده اصلاحی
پیشنهاد کرده ام

نایب رئیس - کجا است؟

آقا سید فاضل - الان مینویسم و
تقدیم می کنم

کازرونی - بنده سؤالی دارم

نایب رئیس - مذاکرات کافی شد
پیشنهاد آقای آقا سید فاضل قرائت
می شود :

بنده پیشنهاد میکنم محصولات تبدیل
شود به صادرات طرفین

سید فاضل کاشانی

نایب رئیس - آقای آقا سید فاضل -
(اجازه)

آقا سید فاضل - چون صادرات ایران
در مصر مهم است و بنده در مصر بوده ام
می دانم صادرات ایران در مصر منحصر به
تنباکو نیست و اهم آنها دو چیز است یکی
تنباکو و یکی هم احجار کربنه از قبیل
فیروزج که خیلی زیاد در مصر آمد که
امریکائی ها اروپائی ها در اوقات زمستان
که می آیند خریداری میکنند اگر رئیس
کمیسیون و آقایان موافقت بفرمائید خوب
است محصولات عوض شود و صادرات یا
یک چیزهای دیگری نوشته شود که اطلاق
بر فیروزج و قالی و غیره بشود و این محصولات
عرفاً شامل بر کلیه صادرات ایران
نمی شود

سلیمان میرزا - این شور اول است

بیشنهاد توضیح ندارد هر پیشنهادی دارید بفرمائید توضیحات آتاهار کمیسیون خارجه داده خواهد شد

نایب رئیس - باید بیشنهاد آقای آقا سید فاضل رأی گرفته شود

سلیمان میرزا - خیرشور اول است .

نایب رئیس - پس بقیه پیشنهادها خوانده میشود

(پیشنهادات آقایان حائری زاده و تدین وزنجانی بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم عرض کلمه محصولات نوشته شود (مال التجاره) حائری زاده

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی

بیشنهاد میکنم که کلبه نمایندگان سیاسی به نماینده سیاسی تبدیل شود

سید محمد تدین

بنده پیشنهاد می کنم در جای لفظ محصولات مرسلات نوشته شود

ابراهیم زنجانی

نایب رئیس - رأی میگیریم که وارد درشور دوم بشویم یا نه و آقایانی که موافقت نمایند وارد درشور دوم بشوم قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد . ماده سیزدهم امتیاز نطف مطرح است و اجازه های سابق محفوظ است

آقای حاج شیخ اسدالله - بلی

حاج شیخ اسدالله - بفرمائید

حاج شیخ اسدالله - چون ناطق اخیر آقای دست قیب بودند و آقای رئیس - الوزراء جواب دادند

بنده صبر می کنم تا يك مخالف حرف بزند بعد عرایض خودم را عرض میکنم

نایب رئیس - شاهزاده سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - ماده ۱۳ دیرروز مطرح مذاکره بود و سایر آقایان رفقا در این موضوع مفصل مذاکره کردند

چیزیکه بنظر بنده می رسد مکرر در مواد مختلفه مذاکره و یادآوری شده این است که ما وقتی امتیاز بکسی می دهیم امتیازات دیگر را من غیر رسم داخل او میکنیم اشکالاتیکه دیرروز آقایان فرمودند بنده دو مطلب آن را تکرار میکنم زیرا اگر رفقای مجلس هم از موافقین و مخالفین دقت بفرمایند می فهمند اشکال واردی است یکی از آن دو اشکال این است که اگر ما فرضاً امتیاز راه شوسه هم بکمیانی بدهیم آیا آن اراضی را جزء صدی ۱۵ اراضی منتخبه در ماده ۵ محسوب می نمایم یا اینکه این اراضی اضافه

خواهد بود مثلا در ماده ۵ این امتیاز می نویسد اراضی را که کمیانی برای استخراج نطف و حفر چاه انتخاب میکنند حالا بنده ماده ۵ را مختصراً میخوانم

صاحب امتیاز در ظرف ۸ سال بعد از تاریخ تصویب امتیاز اراضی را که برای استخراج در اختیار خود نگاه می دارد و بعدها بلفظ (اراضی منتخبه) در این قانون مذکور میشود صدی ۱۵ خواهد بود پس اراضیکه برای استخراج نطف معین شده صدی ۱۵ است حالا اینکه در این ماده نوشته شده اراضی عراق بهر وسایل چینهائی که در این این اراضی ساخته نبود آیا باید از صدی ۱۵ اضافه باشد یا خیر؟

یکی دیگر مسئله تلفن است که الان هم نزد آقای معتمدالتجار است بنده الان از آقای معتمدالتجار گرفته و بعرض آقایان می رسانم در ماده ۱۵ اینطور نوشته

هر گاه دولت علیه قبل از تاریخ این امتیاز بعضی کمیانها و تجارتخانه های خارجه اجازه داده باشند که آنها برای کار اداره خود تلفن مخصوصی دائر نمایند واضح است که آن اجازه تلفن خصوصی فقط برای احتیاجات خود آن کمیانی و آن تجارتخانه است عمومی نخواهد بود فقط با دستگاہ و اجزاء شخصی خود میتواند مخابره و گفتگو نمایند و از مخابرات عمومی خارجه بکلی ممنوع خواهند بود و دولت علیه مقرر خواهند فرمود که در این باب اقدامات لازمه بعمل آورده شود که این قبیل تلفنوها ابدأ مداخله در مخابرات عمومی و غیر شخصی نمایند چه در دارالخلافه و چه در سایر شهرها و از تاریخ این امتیاز بیعده اجازه احوادث تلفون را عموماً راجع بچا کر خانزاد و کمیانیکه تشکیل می دهد خواهند فرمود و هیچ کمیانی یا تاجر خارجه و داخله مجاز باحوادث تلفون خصوصی و شخصی نیز نخواهد بود و وقتی که مطلب را باین محکم و صراحت نوشته اند هیچ جای تردید باقی نمیمانند که برای هیچ کس از داخله یا خارجه حق امتداد سیم تلفون عمومی یا خصوصی نیست ولی در اینجا ابدأ رعایت اتباع داخله در خصوص تلفون نشده است چنانکه در امتیاز نفت جنوب هم رعایت اتباع خارجه شده ولی اتباع داخله و تجار ایرانی را رعایت نکرده اند در هر صورت بعقیده بنده هیچ جای تفسیر و ذکر دلیل نیست و این يك ضروری است که بتجارو کمیانهای ما وارد خواهد آمد چون وقتی يك امتیاز راجع بداخله است لاعلی التعمین از منافع آنها صرف نظر میکنیم و اگر راجع بخارجه باشد رعایت آنها را میکنیم بنا بر این با این امتیاز نامه که اصل آن نزد آقای ارباب کیخسرو موجود است و بنده ماده ۱۵ آنرا خواندم باید بطوری در این ماده نوشته شود که مزاحم با امتیاز تلفن نباشد و یکی هم مسئله تلگرافات است گرچه در این ماده

هر چه نظر کردم و بآن یگانه مدرکی که در دست دارم که قرارداد چک و اسلاو است مراجعه کردم هیچ ماده باین شکل در آنجا ندیدم زیرا در آنجا وسایل حمل و نقل و راه آهن و سایر چیزها بقدری که لازم است آماده شده و محتاج باین ماده نبوده اند ولی بنده نمیدانم چه علت دارد که ما باید در این پنج قسمت اختیار مخابراتمان را به آنها واگذار کنیم و بگذاریم يك ضرر کلی به عایدات تلگرافخانه ما وارد شود ؟

اگر هم می خواهیم دولت مستقلاً در مملکت خودمان تشکیل بدهیم خوب است پست خانه را هم ضمیمه کنیم که حق مکاتبات را هم دارا باشند که هر چه میخواهند بکنند زیرا تلگراف و تلفن و همه چیز را داده ایم فقط چیزی را که نداده ایم اداره پست است پس آن را هم ضمیمه نمایم که امتیاز آنها کامل شود در حال این هم یکی از اشکالاتی است که بنده دارم و گمان میکنم اگر تلگراف و تلفن را باین ترتیبی که نوشته شده در این پنج قطعه واگذار نمایم که کمیانی پول مخابرات خود را ندهند چنانکه عرض کردم يك ضربه سختی بر عایدات تلگرافخانه وارد خواهد آمد .

حالا بر میگردیم باین پیشنهادیکه کمیانی استناد را در اول و این کمیانی نموده اند با آن پیش نهاد اولی دارد ؟

بنده هر چه نگاه میکنم می بینم این ماده سیزدهم را وقتی تطبیق با ماده هشت آن کمیانی استناد ندارد می بینم عبارات این ماده غالباً همان عباراتی است که در آنجا نوشته شده است و بعقیده بنده گویا عبارات این امتیاز را برداشته اند و در آنجا نوشته اند و لابد آن کسیرا که ما با او معامله می کنیم یکی از این دو پیشنهاد کننده خواهد بود و در خارج شخص دیگری برای این امتیاز نیست و او اینکه در اینجا قانون مینویسیم ولی در موقع عمل بالاخره معامله ما با یکی از این دو کمیانی خواهد بود چنانکه در ضمن آن نصایحی که در روز گذشته فرموده اظهار نموده که اگر میخواهد این کار بگذرد همین طور که نوشته شده قبول کنید و اگر بطوری که در ماده بیست و سه نوشته شده مجلس این امتیاز را تصویب کند دولت تمام حق خودش را بصاحب امتیاز داده و بعضی اینکه آن ماده را تصویب کنیم دولت حق خواهد داشت با هر کمیانی امریکائی بخواند این امتیاز را منعقد کند و در این امتیاز بنده هر چه فکر میکنم می بینم تمام اختیارات را بصاحب امتیاز داده اند حتی لفظ اسکله را هم ضمیمه کرده اند که در پیش نهاد اولی نوشته نشده بود در اینجا که هیچ چیز را فروگذار نکرده حساباً باز بر می گردیم باین ماده و آنچه که میخواهم عرض کنم اینست که آیا باید ما در ضمن يك امتیاز صد امتیاز دیگر را هم در نظر داشته باشیم ؟

يك قسمت از آنچه بکمیانی در این ماده داده می شود بعق است و البته کمیانی حق دارد برای ساختن و بکار انداختن چاهها برای بدست آوردن نطف و هر گونه کازهای طبیعی و موم معدنی و غیره و هر اقدامی بخواند بکند زیرا اگر حق نداشته باشد نمیتواند کار بکند و چاه بکند ولی حق کشیدن راه آهن و راههای عرابه رو و تراموای که همه را در تحت عنوان خصوصی باین کمیانی داده ایم صحیح نیست اگر چه خوب است کمیانی در این ولایات و ایالات و ایالات خارجه راه آهن بکشد زیرا به صرفه مملکت ما است ولی در صورتیکه مداخلات سیاسی و نظامی در او نباشد البته هر کس بکشد خوب است و برای مملکت ما فایده دارد و بنده خیلی خوشوقت بودم و کاملاً موافق میشدم که کمیانی در همه جای ایران راه آهن بکشد ولی در صورتی که امتیاز خط آهن را با يك شرایط مخصوصی از ما میخواست و اگر يك چنین پیشنهادی شده بود بنده خیلی خوشوقت میشدم زیرا راه آهن در همه جا تامدتی هم عایدش کسر دارد و باصلاح فرانسه (گارانته) کیلو متر يك باید باو داد چون دزهر فرسخی يك مقداری کسر عایدی دارد و باید يك مبلغی هم دستی باو داد تا اینکه بتواند راه آهن را اداره کند طبیعی است اگر از بندر بوشهر تا بندر انزلی يك راه آهن باشد سه دفعه که راه آهن بسازد بیابرد و باندازه یکسال بار خواهد آورد و حال مسافرین مملکت ما هم معلوم است مثلا وقتی يك کاروان بزرگی حرکت کند پیش از سیهصد چهار صد نفر نیستند بهر جهت در مملکت ما راه آهن همیشه بیشتر و خسارتش هم بیشتر است و اگر کمیانی امتیاز امتداد خط آهن را میخواست مخالف نبودم ولی با این ترتیب که در ماده ذکر شده مخالفم زیرا کمیانی يك دفعه همه این کارها را نخواهد کرد مثلا اگر راه آهن بکشد دیگر راه عرابه رو را میخواهد چه کند ؟

و اگر راه آهن و راه عرابه رو بسازد دیگر سیم تقاله برای چه میخواهد

در هر حال کمیانی برای حمل و نقل يك نوع وسیله با صرفه تری را اختیار خواهد کرد و وقتی که آن يك نوع را برای خود اختیار کرد مابقی وسائل هم با این ترتیب فعلی کاملاً در اختیار و تصرف خود او خواهد بود بنابراین این ماده باید بطوری که نوشته شده لازم نیست و باید دید به ترتیب دیگری هم میتوانیم این امتیاز را بدهیم یا خیر ؟

البته موافقین میگویند این وسایل حمل و نقل خواه راه آهن خواه راه عرابه رو و شوسه خواه سیم تقاله هر چه باشد در این ایالات خارجه برای استفاده خصوصی خود

کمیانی است و برای استفاده عمومی نیست و حال آنکه این يك ضروری برای ما خواهد بود اگر این ماده را بطوری می نوشتند که این راه آهن که دائر میشود طوری باشد که استفاده عمومی هم میداشت و به منافع عموم بود البته برای ما سودمند تر بود و آن وقت خود این مسئله یکی از فوائد داخلی مملکت ایران خواهد بود این مقررات بندری گانه ما دارای خط آهن میشد و اگر هم فرضاً ضرر هائی در این امتیاز برای مسا مرتب بود بواسطه این نفع کلی از او صرف نظر میگردیم.

اما متأسفانه در این جا این ملاحظه منظور نشده و راه آهن فقط برای منافع خصوصی خود کمیانی دائر می شود ملاحظه بفرمائید همه چیز حتی اسکله راه که در پیش نهاد اولی فراموش کرده اند بنویسند در اینجا قید کرده و نوشته اند يك اشکال دیگری هم که بنظر بنده می رسد قبلا هم یکی از آقایان اظهار فرمودند این است که در این قسمت و همین طور در سایر جاها غالباً اختیار با کمیانی است و دولت حق مداخله ندارد و همینطور طرح نقشه اینه و وضع ساختمان نقاط از قبیل اسکله و غیره را بخود کمیانی واگذار کرده اند در صورتی که ما هم حق تفتیش داریم ولی در این قانون نوشته شده که فقط باید نقشه اش را بدهد .

خوب فایده آن برای ما چیست؟ فرضاً امروز کمیانی آمد و گفت در فلان محل باید اسکله ساخته شود در صورتی که آن محل که مطمع نظر کمیانی است شاید منافعی با رضیات نظامی و سیاسی و بلدی و حفاظت صحه مملکت ما باشد و برای دولت مناسب نباشد که در آن محل چیزی ساخته شود آن وقت تکلیف ما چه خواهد بود؟

دولت که بموجب این ماده اختیاری ندارد و باو حق داده که در هر جا می خواهد این بنا کند فقط نقشه آن اینه را باید به دولت تقدیم کند و چون این امتیاز ۵۰ سال مدت دارد باید همه قسم نظریات را در او اعمال کنیم و از هر قسم ملاحظات و نظریه مآل اندیشانه فرو گذار نکنیم و مخصوصاً مسائل سیاسی را هم باید در نظر بگیریم گر چه دولت آمریکا فقط نظر تجارتهای با ایران دارد و نظریه سیاسی نسبت بایران ندارد ولی دنیا است و سیاست دنیا همیشه در حال تغییر است چنانکه در این ۵۰ سال اخیر هم دنیای ما تغییر کرده است و سیاست دنیا نسبت بیکدیگر تغییر کرده پس باین تجارب و مشاهدات ممکن است دولت آمریکا هم روزی داخل نظریات سیاسی بشود آدم با کسی هم که دولت است باید احتیاط کند و ابدأ منافاتی با دوستی ندارد و البته در عین اینکه باید منافع مشترکه را ملاحظه

کمیانی است و برای استفاده عمومی نیست و حال آنکه این يك ضروری برای ما خواهد بود اگر این ماده را بطوری می نوشتند که این راه آهن که دائر میشود طوری باشد که استفاده عمومی هم میداشت و به منافع عموم بود و آن وقت خود این مسئله یکی از فوائد داخلی مملکت ایران خواهد بود این مقررات بندری گانه ما دارای خط آهن میشد و اگر هم فرضاً ضرر هائی در این امتیاز برای مسا مرتب بود بواسطه این نفع کلی از او صرف نظر میگردیم.

اما متأسفانه در این جا این ملاحظه منظور نشده و راه آهن فقط برای منافع خصوصی خود کمیانی دائر می شود ملاحظه بفرمائید همه چیز حتی اسکله راه که در پیش نهاد اولی فراموش کرده اند بنویسند در اینجا قید کرده و نوشته اند يك اشکال دیگری هم که بنظر بنده می رسد قبلا هم یکی از آقایان اظهار فرمودند این است که در این قسمت و همین طور در سایر جاها غالباً اختیار با کمیانی است و دولت حق مداخله ندارد و همینطور طرح نقشه اینه و وضع ساختمان نقاط از قبیل اسکله و غیره را بخود کمیانی واگذار کرده و در این قانون نوشته شده که فقط باید نقشه اش را بدهد .

خوب فایده آن برای ما چیست؟ فرضاً امروز کمیانی آمد و گفت در فلان محل باید اسکله ساخته شود در صورتی که آن محل که مطمع نظر کمیانی است شاید منافعی با رضیات نظامی و سیاسی و بلدی و حفاظت صحه مملکت ما باشد و برای دولت مناسب نباشد که در آن محل چیزی ساخته شود آن وقت تکلیف ما چه خواهد بود؟

دولت که بموجب این ماده اختیاری ندارد و باو حق داده که در هر جا می خواهد این بنا کند فقط نقشه آن اینه را باید به دولت تقدیم کند و چون این امتیاز ۵۰ سال مدت دارد باید همه قسم نظریات را در او اعمال کنیم و از هر قسم ملاحظات و نظریه مآل اندیشانه فرو گذار نکنیم و مخصوصاً مسائل سیاسی را هم باید در نظر بگیریم گر چه دولت آمریکا فقط نظر تجارتهای با ایران دارد و نظریه سیاسی نسبت بایران ندارد ولی دنیا است و سیاست دنیا همیشه در حال تغییر است چنانکه در این ۵۰ سال اخیر هم دنیای ما تغییر کرده است و سیاست دنیا نسبت بیکدیگر تغییر کرده پس باین تجارب و مشاهدات ممکن است دولت آمریکا هم روزی داخل نظریات سیاسی بشود آدم با کسی هم که دولت است باید احتیاط کند و ابدأ منافاتی با دوستی ندارد و البته در عین اینکه باید منافع مشترکه را ملاحظه

کمیانی است و برای استفاده عمومی نیست و حال آنکه این يك ضروری برای ما خواهد بود اگر این ماده را بطوری می نوشتند که این راه آهن که دائر میشود طوری باشد که استفاده عمومی هم میداشت و به منافع عموم بود و آن وقت خود این مسئله یکی از فوائد داخلی مملکت ایران خواهد بود این مقررات بندری گانه ما دارای خط آهن میشد و اگر هم فرضاً ضرر هائی در این امتیاز برای مسا مرتب بود بواسطه این نفع کلی از او صرف نظر میگردیم.

اما متأسفانه در این جا این ملاحظه منظور نشده و راه آهن فقط برای منافع خصوصی خود کمیانی دائر می شود ملاحظه بفرمائید همه چیز حتی اسکله راه که در پیش نهاد اولی فراموش کرده اند بنویسند در اینجا قید کرده و نوشته اند يك اشکال دیگری هم که بنظر بنده می رسد قبلا هم یکی از آقایان اظهار فرمودند این است که در این قسمت و همین طور در سایر جاها غالباً اختیار با کمیانی است و دولت حق مداخله ندارد و همینطور طرح نقشه اینه و وضع ساختمان نقاط از قبیل اسکله و غیره را بخود کمیانی واگذار کرده و در این قانون نوشته شده که فقط باید نقشه اش را بدهد .

خوب فایده آن برای ما چیست؟ فرضاً امروز کمیانی آمد و گفت در فلان محل باید اسکله ساخته شود در صورتی که آن محل که مطمع نظر کمیانی است شاید منافعی با رضیات نظامی و سیاسی و بلدی و حفاظت صحه مملکت ما باشد و برای دولت مناسب نباشد که در آن محل چیزی ساخته شود آن وقت تکلیف ما چه خواهد بود؟

دولت که بموجب این ماده اختیاری ندارد و باو حق داده که در هر جا می خواهد این بنا کند فقط نقشه آن اینه را باید به دولت تقدیم کند و چون این امتیاز ۵۰ سال مدت دارد باید همه قسم نظریات را در او اعمال کنیم و از هر قسم ملاحظات و نظریه مآل اندیشانه فرو گذار نکنیم و مخصوصاً مسائل سیاسی را هم باید در نظر بگیریم گر چه دولت آمریکا فقط نظر تجارتهای با ایران دارد و نظریه سیاسی نسبت بایران ندارد ولی دنیا است و سیاست دنیا همیشه در حال تغییر است چنانکه در این ۵۰ سال اخیر هم دنیای ما تغییر کرده است و سیاست دنیا نسبت بیکدیگر تغییر کرده پس باین تجارب و مشاهدات ممکن است دولت آمریکا هم روزی داخل نظریات سیاسی بشود آدم با کسی هم که دولت است باید احتیاط کند و ابدأ منافاتی با دوستی ندارد و البته در عین اینکه باید منافع مشترکه را ملاحظه

کمیانی است و برای استفاده عمومی نیست و حال آنکه این يك ضروری برای ما خواهد بود اگر این ماده را بطوری می نوشتند که این راه آهن که دائر میشود طوری باشد که استفاده عمومی هم میداشت و به منافع عموم بود و آن وقت خود این مسئله یکی از فوائد داخلی مملکت ایران خواهد بود این مقررات بندری گانه ما دارای خط آهن میشد و اگر هم فرضاً ضرر هائی در این امتیاز برای مسا مرتب بود بواسطه این نفع کلی از او صرف نظر میگردیم.

اما متأسفانه در این جا این ملاحظه منظور نشده و راه آهن فقط برای منافع خصوصی خود کمیانی دائر می شود ملاحظه بفرمائید همه چیز حتی اسکله راه که در پیش نهاد اولی فراموش کرده اند بنویسند در اینجا قید کرده و نوشته اند يك اشکال دیگری هم که بنظر بنده می رسد قبلا هم یکی از آقایان اظهار فرمودند این است که در این قسمت و همین طور در سایر جاها غالباً اختیار با کمیانی است و دولت حق مداخله ندارد و همینطور طرح نقشه اینه و وضع ساختمان نقاط از قبیل اسکله و غیره را بخود کمیانی واگذار کرده و در این قانون نوشته شده که فقط باید نقشه اش را بدهد .

خوب فایده آن برای ما چیست؟ فرضاً امروز کمیانی آمد و گفت در فلان محل باید اسکله ساخته شود در صورتی که آن محل که مطمع نظر کمیانی است شاید منافعی با رضیات نظامی و سیاسی و بلدی و حفاظت صحه مملکت ما باشد و برای دولت مناسب نباشد که در آن محل چیزی ساخته شود آن وقت تکلیف ما چه خواهد بود؟

دولت که بموجب این ماده اختیاری ندارد و باو حق داده که در هر جا می خواهد این بنا کند فقط نقشه آن اینه را باید به دولت تقدیم کند و چون این امتیاز ۵۰ سال مدت دارد باید همه قسم نظریات را در او اعمال کنیم و از هر قسم ملاحظات و نظریه مآل اندیشانه فرو گذار نکنیم و مخصوصاً مسائل سیاسی را هم باید در نظر بگیریم گر چه دولت آمریکا فقط نظر تجارتهای با ایران دارد و نظریه سیاسی نسبت بایران ندارد ولی دنیا است و سیاست دنیا همیشه در حال تغییر است چنانکه در این ۵۰ سال اخیر هم دنیای ما تغییر کرده است و سیاست دنیا نسبت بیکدیگر تغییر کرده پس باین تجارب و مشاهدات ممکن است دولت آمریکا هم روزی داخل نظریات سیاسی بشود آدم با کسی هم که دولت است باید احتیاط کند و ابدأ منافاتی با دوستی ندارد و البته در عین اینکه باید منافع مشترکه را ملاحظه

بنده کمال خوشوقتی را داشتم
سلیمان میرزا - تمام را مرض نکردم
 گفتم در این پنج قطعه .
حاج شیخ اسدالله - ولی بنده عرض
 میکنم که اگر تمام راه آهن ایران حتی
 قصبات را هم بکشند
 بنده خیلی خوشوقت تر میشدم و یک
 چیز دستی هم میدادم ولی در اینجا خودش
 یک خطوط راه آهنی برای استفاده از مال
 التجاره خودش که بصرف فروش برساند
 میکشد همین اندازه هم که خطوط فرعی
 برای نقل مال التجاره خودش میکشد برای
 دولت ایران نافع است زیرا بعد از انقضاء
 مدت این امتیاز متعلق بدولت خواهد بود
 و دولت ایران می تواند از این خطوط
 استفاده کند که یک راه آهن خصوصی برای
 حمل مال التجاره خود بکشد بنظر من اشکالی ندارد
 یک قسمت دیگری حضرت والا فرمودند که
 آن این بود که اگر این کمیانی در یک
 جاهائی خواسته باشد بنائی کند که برای بلدیة
 شهر لازم باشد او را تذکر میدهم بماده
 یازده که گذشت و برای اطلاع خاطر آقایان
 عین ماده را قرائت میکنم .
 حالا عرض می کنم آن املاکی که
 متعلق بدولت است هر مقدارى که محل
 احتیاج خود دولت است از این ماده خارج
 کرده است و البته دولت حق دارد بآوردن
 فقط راجع باملاک اربابی که میفرمایند محل
 کلام است ممکن است تصریح کرد که
 املاک اربابی را اگر دولت یا کمیانی بخواهند
 بخرند دولت مقدم است برای استفاده منافع
 مملکتش و نیز راجع بآنکه می فرمایند این
 راهها داخل صد یازده اراضی هست یا
 نیست ؟
 راه هیچ مربوط بصد یازده اراضی
 نیست راه محل عبور است و استفاده نقطی
 در آن ملحوظ نیست
 مثلا از این چهار پنج قسمت که میخواهد
 نقشش را از سرحد جنوب خارج کند یعنی
 تصور فرمائید در تمام این خطوط هم اگر
 بخواهد نقشش را حمل کند برای خاطر
 حمل نفع مجبور است راه را شوسه و صاف
 بکند آن وقت دیگر از صد یازده چیزی
 باقی نیست و این خارج است ولی چیزیکه
 هست این است که این خطوط اعم از اینکه
 لوله باشد یا راه آهن اگر بر بخورد بیک
 املاک اربابی یا املاک خالصه که محل احتیاج
 دولت باشد باید آن مالک را راضی کند
 و خریداری کند و اگر جزء خالصه باشد با
 دولت معامله کند . خواهید فرمود که در این
 ماده یک همچو چیزی نیست ممکن است در
 این ماده تصریح شود و بعلاوه بنده نافع
 میدانم تصریح شود که اگر هر آینه مصادف
 شد بایک املاک اربابی یا خالصه البته باید
 خریداری کند .
 اما آن قسمتی را که آقای شیخ الاسلام
 دیروز فرمودند که در این ماده نوشته شده

است عادل و عوض کلمه عادلانه عادلانه را
 بهتر میداستند .
 بنده برعکس کلمه عادلانه را کافی
 میدانم و عبارتی که در امتیاز نوشته شده
 است بهتر میدانم زیرا در آنجا می نویسد
 وسائل ترضیه خاطر او را فراهم بیاورد یعنی
 اگر بقیمت عادلانه نتخواست بفرودد باید
 بیک وسائلی ترضیه خاطر او را فراهم بیاورد
 مگر اینکه بسرحد لجاج برسد که اگر یک
 قطعه زمین را خواستند بخرند به پنج گز
 هم زیر بار نمیروند و یک نظر سیاسی در بین
 آمده است که هر چه خواستند این نظریه
 را جلب کنند و التماس میکنند یک قطعه
 زمین را از او بخرند میگوید ملک من است
 و نمیفروشم و الناس مسلطون علی اموالهم
 و انفسهم
شیخ الاسلام - بله مختار است و حق
 دارد بگوید .
حاج شیخ اسدالله - عقیده بنده بر
 خلاف جنبه ای است چون در بعضی موارد
 است که الزام در شرع ما هست یعنی برای
 مصالح مملکت باید او را ملزم کرد که باید
 ملک را بفروشی حالا دیگر وارد این
 قسمت نمیشوم و تنحاش هم ندارم بنده خودم
 تصریح میکنم در همه جا هم بنویسند من یک
 آدمی هستم که میگویم منافع شخصی باید
 منافع عمومی بشود در هر صورت از این
 مرحله میگذریم باز همان قسمتی که نوشته
 شده است بعقیده بنده بهتر است تا اینکه
 لفظ عادلانه نوشته شود .
 معذک اگر آقای شیخ الاسلام عادلانه
 را بر عباراتی که در مواد قبل نوشته شده
 است ترجیح میدهند و آقایان نمایندگان
 باین لفظ موافقت دارند که بهتر از این
 عباراتی است که سابق نوشته شده آن وقت
 محظوری ندارد هم در این ماده
 و هم در ماده قبل لفظ عادلانه اضافه شود که
 رفع این اشکال شود .
 این است که بنده چند اشکالی در
 این ماده نمی بینم .
نایب رئیس - آقای ارباب کیخسرو
 (اجازه)
ارباب کیخسرو - اعتراضاتی که
 بنده در این ماده دارم در کمیسیون هم
 عرض کردم و چیزی نیست که تازه اینجا
 عرض کنم ؛
 اولاً - راجع بکلمه گداری است
 بنده در کمیسیون هم سختی مخالف بودم
 و میخواستم تفسیر شود که فردا اشتباه نشود
 و بگویند نگاهداری لوله و غیره یک دسته
 قشون لازم دارد و اظهار کردم باید درست
 تصریح شود که لوله میکشند با ملجعات معموله
 خودشان مرمت آنرا میکنند بعد این بود
 که کلمه فرانسه را آوردند که معنی آنرا
 برساند .
 حال اعم از اینکه این معنی را برساند یا
 نرساند بنده عقیده دارم که این کلمه باید

روشن تر نوشته شود که بعد باعث سوء تفاهم
 نشود .
 قسمت دیگر اعتراض بنده راجع به
 تلگراف بی سیم است و در کمیسیون هم
 عرض کردم که تلگراف بی سیم یک چیزی
 است که نمی شود سانسور کرد اینجا نوشته اند
 که تلگراف باید بشاه خطهای دیگر متصل
 شود و چون تلگراف بی سیم را نمی شود سانسور
 کرد ممکن است بعضی اخباری را که مفصل
 نیست بواسطه تلگراف بی سیم برآورد
 مغایره شود و از طرف دیگر ممکن است
 دخالتی در عواید مملکت مابیند و از عایدی
 ما کسر شود و وسیله مغایرت دیگری هم
 بشود .
 یکی دیگر راجع باراضی خارج از
 نقاط معینه است که برای لوله کشی و غیره
 نوشته شده است در آن قسمت باید تذکر
 داده شود که بارعایت همان اصولی که در
 ماده یازده ذکر شده هر قسم که راجع به
 اراضی دولتی یا اراضی اختصاصی مردم در
 آن ماده تصویب شد این ماده هم باید اشاره
 بآن بشود .
 قسمت دیگر راجع بنادر بود که بنده
 در کمیسیون عرض کردم که وقتی باینها
 اجازه داده شود که بنادر اختصاصی حق
 داشته باشند بسازند باید در آنجا تصریح
 شود که اگر بنادری لازم بشود بسازند بطوری
 باشد که آن بنادر موجب استفاده اهالی
 باشد و بآبادانی مملکت بیفزاید و این مانعی
 ندارد .
 ولی شروطی باید کرد که آن بنادری
 که تأسیس میشود مطیع اوامر مملکتی باشد
 حالا اگر این مقررات مفهومش این است
 که بنده قبول می کنم و اگر این نیست باید
 روشن تر باشد که بعد بنادری نباشد که تمام
 ابواب اقتصادی و هر گونه دخالتهای دولت
 را مسدود کند .
 قسمت دیگر راجع بتلفون است در
 اینجا آقای حاج شیخ اسدالله اظهار کردند
 که لازم است قدری توضیح بدهم بنده
 خیلی ممنون می شدم که آقایان احساساتی را
 که راجع بیک امتیاز ایرانی نشان میدادند
 راجع بامتیاز خارجه نشان می دادند . کرارا
 در این مجلس گفته شد چرا تجار جلو نمی
 آیند حاضر نیستند بیلند این امتیازات را
 بگیرند برای همین فرمایشاتی که در این
 مجلس گفته می شود . این امتیاز اولاً قبل از
 وهمان پادشاهی بوده است که مشروطیت را
 امضاء کرده است آقای حاج شیخ اسدالله
 فرمودند که باید دید بر جای خود باقی است
 یا نه ؟ خوب بود این فرمایش را وقتی می
 فرمودند که مراجعه بمواد امتیاز هم می
 کردند در آنجا یک فصلی دارد فصل مرافعه صاحب
 امتیاز با دولت که هر وقت مرافعه شد بچه
 وسیله معا که کنند .

بسیار خوب اگر کسی حرفی باشد که
 دارد باب معا که مفتوح است اگر کمیانی
 را محکوم کرد کمیانی می روز کنار ولی
 ساعتی که کمیانی محکوم نشده هیچکس
 حق ندارد بگوید این امتیاز لغوات است .
 کمیانی ایرانی که تا حال با همه مشکلاتی
 که در مملکت پیدا شده مقابله کرده که
 استبداد گاهی مشروطه گاهی مجاهد گاهی
 انبار او را که هفتاد هزار تومان بوده بلشوی
 ها برده اند او استقامت کرده و افتخار دارد
 اینکمبانی که یک دینار زیر بار قرض خارجه
 نیست و یکدینار حقوقش را بخرجا و او اگر
 نکرده اگر حقوقی دارد و گرفته حقش
 است که مطابق امتیاز خودش را ذی حق
 داند حالا اگر دولت مدعی است بکفصل خام
 راجع بمعنا که دارد معا که کند کمیانی
 را متقاعد کند تا کنار برود ولی تا ساعتی
 که اینکار را نکرده است امتیاز بر محکم
 خودش باقی است پس تا ساعتی که آن
 امتیاز باقی است دولت باید در این امتیاز
 نطف رعایت این نکته را بکند و شرط کند
 رضایت آن کمیانی اگر چنین شرطی بشود
 باز برفع دولت است دولت امتیاز ترا موافق
 داده است استدعا دارم آنکسی که خط
 جرات میکند که یا شود بگوید که صاحب
 امتیاز ترا موافق مطابق امتیاز خود عمل میکند
 بنده هم تشکر میکنم عرض کردم که هر
 باراضی باید کاملاً رعایت ماده ۱۱ این قانون
 عمل آید .
 ۱۲ اجازه امتداد خط تلفنی موکول
 بتحصیل رضایت شرکت کل تلفون ایران
 دارای امتیاز مورخه مجرم ۱۳۲۱ خواهد
 بود .
 ۳ بعد از کلمه تلگراف مزید شود
 (باسیم) کیخسرو شاهرخ .
 بنده پیشنهاد میکنم ماده ۱۳
 قانون امتیاز نطف بترتیب ذیل نوشته
 هم معمول همین بوده است علاوه اینها
 عرض کنم که درسته ۱۳۳۱ دولت بر طبق
 این امتیاز آمده است نظامنامه نوشته ردر
 آن نظامنامه تخصیص کرده اگر چه خود
 بنده هیچ جزئی سهمی در این نشرکت ندارم
 ولی من مدافع حقوق ایرانی هستم من می
 گویم مدافع حقوق خارجی نیستم .
 اگر حقی داشته باشد بنده میگویم
 هر کس که معین شد یک حق مشروع معینی
 دارد وظیفه افراد ما است که سعی کنیم آن
 حق محفوظ بماند و من میل ندارم در یک مجلس
 که انقادی باید برای آبادانی مملکت
 و برای تشویق ایرانیان آن وقت برای یک
 کمیانی که بعد از نوزده سال روی پای خود
 ایستاده بدون اینکه بامتیاز او مراجعه شده
 باشد یا معا که شده باشد بخواهند بگفتن
 بعضی عبارات لطمه با او وارد بیاورند و بنده
 در این مجلس رسمی عرض میکنم مادامی
 که دولت معا که نکرده است آن امتیاز
 بجای خودش باقی است در این قضایا هم که
 عرض کردم پیش نهاد هم دیروز تقدیم کرده ام

خط و تأسیسی برای غیر مقصد اقتصادی مختص
 این امتیاز احداث نشده و هیچ لوله و خط و
 تأسیسی مزاحم راههای موجود و مؤسسات
 دولتی ایران نباشد تمام مخارج لوله کشی و
 احداث خطوط و مؤسسات و حفظ و اصلاح
 و نگاهداری آنها بعهده صاحب امتیاز است
 و هر قدر عمله و یاسان برای اینکارها لازم
 باشد غیر مهندسین و خبره مخصوص باید از
 اهل ایران اجیر شود و هر قدر از کارها که
 از عهده مهندسین و عاملین ایران برمی آید
 بنان و گذار شود و هر گاه صاحب امتیاز
 بخواهد در خارج از حدود ایالات و ولایات
 اربعه در سایر نقاط وحدود ایران بعملیات و
 تأسیسات مزبوره در این ماده اقدام نماید
 محتاج است که موافق مواد علیحده با دولت
 ایران داده و بتصویب مجلس شورای ملی
 برسد (بعد تبصره های سه گانه نوشته
 شود . .)
 ابراهیم زنجانی
نایب رئیس - ماده چهاردهم مطرح
 است .
 سهام السلطان - موقع گذشته است .
 (بطور همهه از طرف بعضی از
 نمایندگان - موقع گذشته است) .
نایب رئیس - حالا که بیل آقایان
 است جلسه را ختم میکنم دستور فردا اولاً
 شوردر لایحه امتیاز نطف ثانیا لایحه گل
 سرخ ثالثاً مذاکره در بودجه عدلیه اگر
 وقت باشد .
 آقای ارباب کیخسرو
 (اجازه)
 ارباب کیخسرو . اگر چه دیروز شاه
 زاده سلیمان میرزا راجع ببودجه اظهار
 کردند و بنده هم اجازه خواسته بودم که
 عرض کنم نوبت بنده نرسید ولی الاعرض
 میکنم بنده نمی دانم این بودجه های امساله
 کی تکلیفش معین می شود و برای کسی
 خواهد بود .
 بنده نمی دانم وزارت امور خارجه با
 مامورین جدید و قدیم خودش چه می کند
 مثلا یک ژنرال کنسولی را که می خواهند به
 هند بفرستند بانگداشتن بودجه ها چه خواهد
 بود یکی دیگر راجع بارومیه هاباز
 تکرار میکنم باینکه در ۲۲ جلسه پیش سؤال
 کردم و از طرف کمیسیون کسی بنده جواب
 نداد آیا بنظر دولت آنرا که کسب نظر مستشار
 خواسته بودند خواسته شد یا نه ؟ و کی اینلایحه
 بمجلس خواهد آمد ؟ استدعا دارم اینکار
 را زودتر بگذرانید که نوشداروی بعد از مرگ
 نباشد .
نایب رئیس - آقای محمد ولی
 میرزا .
 (اجازه)
 محمد ولی میرزا - بنده در جلسه
 گذشته هم اجازه خواسته بودم در اول جلسه
 متذکر شدم در اینجا که نمایندگان آذربایجان

که بالاخصاص وظیفه آنها تعقیب این مسئله
 است مخصوصاً مذاکراتی با وزیر مالیه
 کرده اند و قرار شده است که مجلسی در دربار
 بکنند و رئیس مالیه هم حضور داشته باشد و
 یک ملاحظاتی در اینکار بکنند ولی غفلت از
 طرف وزیر مالیه شده است که تا کنون
 وقت معین نکرده اند .
نایب رئیس - آقای محقق العلماء
 (اجازه)
 محقق العلماء - زیاده از یکسال است
 که قانون انتخابات در کمیسیون جدید نظر
 معطل شده حالاهم که ۲ ماه است این قانون
 بیرون آمده هر روز بیک وسایلی عقب می
 افتد بنده استدعا دارم جزء دستور شود .
 اگر مجلس و آقایان نظری دارند هر کدام
 از این مواد را می خواهند عقب بیانند از
 بعد از آنکه بمجلس آمده ما هم حاضریم که
 عقب بیفتد .
نایب رئیس - اگر مخالفی نیست
 جزء دستور شود .
 فتح الدوله - بنده مخالفم
نایب رئیس - بفرمائید
 (همهه از طرف نمایندگان)
 فتح الدوله - اگر آقایان فرمایشی دارند
 بفرمایند بعد بنده عرض کنم .
 آقایان حق ندارند در مجلس شورای
 ملی هیچکس راهو کنید قانون انتخابات
 جزء دستور بود نمی دانم از طرف کدام
 یکی از آقایان بود که پیش نهادی شد و قرار
 شد که یک نماینده گانی از فرا کمیسیونها انتخاب
 شوند و به نشینند مذاکره کنند و یک وحدت
 نظری که حاصل شد بمجلس بیاورند و بنده
 عقیده ام این است پیش نهادی که بمجلس داده
 اند از همان قرار عمل کنند در فرا کمیسیونها
 هابنشینند مذاکره کنند وحدت نظر که
 حاصل شد جزء دستور شود .
 نایب رئیس - چون عده برای مذاکرات
 کافی نیست جلسه ختم میشود .
 (مجلس یک ربع بعد از ظهر ختم
 شد) .
رئیس مجلس مؤتمن الملک
جلسه بیست و ششم
 صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه
 بیستم برج - ۱۳۰۱ برابر بیست و سوم
 شهر جمادی الاولی ۱۳۴۱
 مجلس تقریباً دوساعت قبل از ظهر به
 ریاست آقای مدرس نایب رئیس تشکیل
 گردید .
 (صورت مجلس یوم چهارشنبه نوزدهم
 برج جدی را آقای امیرناصر قرائت نمودند)
 نایب رئیس - در صورت مجلس فرمایشی
 نیست ؟ آقای تدین
 (اجازه)
 تدین - بنده در صورت مجلس عرضی
 ندارم قبل از دخول در دستور عرضی دارم
 نایب رئیس - آقای محقق العلماء
 (اجازه)